

УДК 340.1

DOI 10.31732/2708-339X-2026-20-A8

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

Степаненко Н.В.,

доктор філософії в галузі права, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: nataliasv@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6216-2206>

Дзісяк О.П.,

кандидат юридичних наук, доцент,
Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: DzisiakO@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7130-361X>

THEORETICAL AND LEGAL APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF A LEGAL FRAMEWORK FOR THE CIRCULATION OF VIRTUAL ASSETS

Stepanenko N.V.,

PhD in law,
Associate Professor of the Department of Theory and History
«KROK» University
Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113
e-mail: nataliasv@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6216-2206>

Dzisiak O.P.,

PhD in Law, Associate Professor
«KROK» University
Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113
e-mail: DzisiakO@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7130-361X>

Анотація. У статті здійснено критичний аналіз теоретико-правових підходів до формування системи правового регулювання обігу віртуальних активів у контексті цифрової трансформації економіки та імперативів європейської інтеграції України. Застосовуючи системно-структурний, порівняльно-правовий та діалектичний методи дослідження, автори проблематизують обмеженість існуючих регуляторних моделей та обґрунтовують необхідність концептуально нового підходу до регулювання віртуальних активів.

Критично оцінено підходи FATF, обмежені переважно антилегалізаційною парадигмою, а також європейський Регламент MiCA, що попри комплексність залишає невирішеними питання адаптивності регулювання до технологічних інновацій. Виявлено структурні обмеження інституціонального, функціонального, ризик-орієнтованого та експериментального підходів, які за відсутності їх синергетичного поєднання породжують або надмірну регуляторну жорсткість, або правову невизначеність.

Центральним науковим результатом дослідження є концептуалізація адаптивної гібридної моделі правового регулювання віртуальних активів, яка інтегрує принцип технологічної нейтральності з диференційованим регуляторним впливом залежно від функціонального призначення активу, рівня

системних ризиків та інституційної спроможності держави. Модель передбачає триступеневу архітектуру регулювання: базовий рівень (загальні принципи та AML/CFT вимоги), функціональний рівень (диференційоване регулювання залежно від економічної функції активу) та адаптивний рівень (механізми регуляторної пісочниці та постійного перегляду регуляторних стандартів).

Проаналізовано специфіку українського регуляторного середовища, зокрема проблему розподілу компетенції між Національним банком України та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, дефіцит інституційної спроможності для імплементації складних європейських стандартів, а також необхідність врахування особливостей регулювання в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови. Обґрунтовано, що механічне запозичення європейської моделі без адаптації до національного контексту ризикує створити формально легітимну, але функціонально неефективну систему регулювання.

Визначено систему принципів адаптивної гібридної моделі: контекстуальна адаптивність (здатність системи коригувати регуляторний вплив залежно від національних особливостей), градаційна пропорційність (диференціація регуляторних вимог за функціональними категоріями віртуальних активів), інституційна послідовність (узгодженість компетенції регуляторних органів), технологічна нейтральність та інноваційна відкритість (збереження простору для експериментування). Наукова новизна полягає у синтезі функціонального та ризик-орієнтованого підходів з механізмами адаптивного регулювання, що дозволяє зберігати регуляторну гнучкість без втрати правової визначеності.

Ключові слова: віртуальні активи, цифрові активи, правове регулювання віртуальних активів, адаптивна гібридна модель, система правового регулювання, держава, право, кібербезпека.

Формул: 0; **рис.:** 0; **табл.:** 0; **бібл.:** 15.

Abstract. The article provides a critical analysis of theoretical and legal approaches to forming a legal regulation system for virtual assets circulation in the context of digital economic transformation and Ukraine's European integration imperatives. Employing systemic-structural, comparative-legal, and dialectical research methods, the authors problematize the limitations of existing regulatory models and substantiate the necessity of a conceptually novel approach to virtual asset regulation.

The FATF approaches, limited primarily by the anti-money laundering paradigm, and the European MiCA Regulation, which despite its comprehensiveness leaves unresolved questions of regulatory adaptability to technological innovations, are critically assessed. Structural limitations of institutional, functional, risk-based, and experimental approaches are identified, which in the absence of their synergetic combination generate either excessive regulatory rigidity or legal uncertainty.

The central scientific result of the research is the conceptualization of an adaptive hybrid regulation model for virtual assets, which integrates the principle of technological neutrality with differentiated regulatory impact depending on the asset's functional purpose, level of systemic risks, and state institutional capacity. The model envisages a three-tier regulatory architecture: baseline level (general principles and AML/CFT requirements), functional level (differentiated regulation based on economic function), and adaptive level (regulatory sandbox mechanisms and continuous review of regulatory standards).

The specifics of the Ukrainian regulatory environment are analyzed, particularly the problem of competence distribution between the National Bank of Ukraine and the National Securities and Stock Market Commission, the deficit of institutional capacity for implementing complex European standards, and the necessity of considering regulatory features under martial law and post-war reconstruction. It is substantiated that mechanical borrowing of the European model without adaptation to the national context risks creating a formally legitimate but functionally ineffective regulation system.

The system of adaptive hybrid model principles is defined: contextual adaptability, gradational proportionality, institutional consistency, technological neutrality, and innovation openness. The scientific novelty lies in synthesizing functional and risk-based approaches with adaptive regulation mechanisms, allowing preservation of regulatory flexibility without losing legal certainty.

Keywords: virtual assets, digital assets, adaptive hybrid model, legal regulation virtual assets, regulatory system, state, law, cybersecurity.

Formulas: 0; **fig.:** 0; **tabl.:** 0; **bibl.:** 15.

Постановка проблеми. Цифрова трансформація економіки супроводжується появою нових об'єктів правовідносин, які не вписуються у традиційні правові категорії та ставлять під сумнів усталені доктринальні підходи до державного регулювання. Віртуальні активи як децентралізовані, нематеріальні та трансграничні

явища не лише підважують релевантність класичних правових конструкцій цивільного та фінансового права, а й ставлять під сумнів можливість ефективного державного втручання у сферу, де технологічна архітектура передбачає відсутність централізованого контролю. Правова наука та законодавча практика досі не сформували

узгодженого бачення того, якою має бути система правового регулювання об'єктів, що базуються на технології розподіленого реєстру та криптографічних протоколах.

Регуляторні підходи, що виникли у відповідь на поширення віртуальних активів, характеризуються значною різноманітністю – від повної заборони до ліберального підходу, від централізованого ліцензування до експериментальних форм саморегулювання. Така фрагментація відображає глибшу проблему – відсутність теоретично обґрунтованої концепції побудови системи регулювання для об'єктів, які виходять за межі традиційних правових конструкцій. Аналіз взаємодії технологічних інновацій і правових інститутів свідчить, що регуляторні рішення у сфері віртуальних активів часто мають ситуативний характер і спрямовані на реагування на окремі ризики (відмивання коштів, шахрайство, високу волатильність), а не є результатом цілісного теоретико-правового осмислення.

Для України ця проблема є особливо актуальною у зв'язку з процесами європейської інтеграції та необхідністю гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу. Закон України «Про віртуальні активи» досі не набув чинності у повному обсязі, що зумовлює стан правової невизначеності у сфері регулювання криптоіндустрії. Водночас прийняття Європейським Союзом Регламенту MiCA створює важливий орієнтир, однак його механічне запозичення без урахування інституційної спроможності українських регуляторів, особливостей національного фінансового ринку та умов воєнного стану може призвести до формально узгодженого, але практично неефективного регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади правового регулювання віртуальних активів досліджувалися переважно в контексті їх цивільно-правової кваліфікації (Р. Майданик [1], О. Баранов [2]) або адміністративно-правового регулювання окремих аспектів їх обігу (В. Грудницький [3], Л. Тимченко [4]). Питання гармонізації

українського законодавства з європейськими стандартами розглядали Г. Воеводіна [5], В. Мухін [6], Р. Самсін [7], однак їхні дослідження здебільшого обмежуються компаративним аналізом нормативних актів без критичної оцінки обмежень європейської моделі. Зарубіжні дослідження пропонують глибший аналіз регуляторних підходів: Primavera De Filippi [8] звертає увагу на структурні обмеження державного регулювання децентралізованих систем, Angela Walch [9] критикує уявлення про повну децентралізацію криптовалют та обґрунтовує необхідність регулювання ключових точок контролю, а Chris Brummer [10] досліджує міжнародну фрагментацію регулювання та проблеми регуляторного арбітражу. Матеріали OECD, FATF та ESMA формують міжнародні стандарти, однак зосереджуються переважно на фінансовому моніторингу та захисті інвесторів, залишаючи поза увагою теоретико-правові засади побудови цілісної системи регулювання.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Критичний огляд наукової літератури свідчить про недостатню кількість досліджень, які поєднують теоретико-правовий аналіз з урахуванням інституційних і технологічних обмежень регулювання. Більшість праць або відтворюють нормативістський підхід (описуючи, яким має бути регулювання), або обмежуються компаративним аналізом без формування власної концептуальної позиції. Водночас зростає потреба у розробці теоретичної моделі, яка не лише поєднувала б елементи різних підходів, а й визначала принципи адаптації регулювання до динамічних технологічних змін і різних національних контекстів.

Мета дослідження. Метою статті є критичний аналіз існуючих теоретико-правових підходів до формування системи регулювання обігу віртуальних активів та обґрунтування адаптивної гібридної моделі. Така модель поєднує принцип технологічної нейтральності з диференційованим регуляторним впливом залежно від функціональних характеристик активу, рівня системних

ризиків та інституційної спроможності держави. Системно-структурний метод дозволяє виокремити ключові елементи регуляторної системи та проаналізувати їх взаємозв'язки; порівняльно-правовий метод застосовується для оцінки міжнародного досвіду; діалектичний метод – для аналізу суперечностей між технологічною децентралізацією та державним регулюванням.

Виклад основного матеріалу.

Система правового регулювання обігу віртуальних активів є складним багатокомпонентним утворенням, що виходить за межі традиційних правових інститутів. Застосування системно-структурного підходу дає змогу виокремити кілька рівнів: нормативний (правові норми, що встановлюють правила обігу), інституційний (органи регулювання та нагляду), функціональний (механізми реалізації регуляторного впливу) та принципівий (засадничі положення, що визначають логіку регулювання). Ефективність цієї системи залежить не стільки від розвитку кожного рівня окремо, скільки від їх узгодженості та здатності адаптуватися до технологічних змін без втрати правової визначеності [2, с. 60–62; 8, с. 25].

Аналіз світової практики дозволяє виокремити кілька базових теоретико-правових підходів до регулювання обігу віртуальних активів. Інституціональний підхід передбачає створення спеціалізованого правового інституту або навіть підгалузі права [3, с. 44]. Його прикладом є Закон України «Про віртуальні активи», який формує окрему нормативну конструкцію [13]. Водночас такий підхід має обмеження: спроба включити децентралізовані та транскордонні явища у межі національної правової системи стикається зі структурними труднощами. Віртуальні активи мають транснаціональний характер, тому їх регулювання в межах однієї юрисдикції неминуче породжує прогалини та колізії

Функціональний підхід, покладений в основу Регламенту МіСА, передбачає визначення правового режиму віртуального активу залежно від його

економічної функції, а не технологічної форми. Відповідно застосовуються різні регуляторні режими залежно від того, чи виконує актив функції фінансового інструменту, платіжного засобу або надає утилітарні права [12]. Перевагою цього підходу є забезпечення технологічної нейтральності та зменшення можливостей обходу регуляторних вимог. Водночас практика показує, що така класифікація не завжди є однозначною: багато віртуальних активів мають змішаний характер і виконують кілька функцій одночасно, що ускладнює їх правову кваліфікацію. Хоча МіСА пропонує деталізовані визначення, надмірна деталізація може швидко втратити актуальність через розвиток технологій.

Критична оцінка європейського підходу виявляє ще одну проблему: він передбачає високий рівень інституційної спроможності регуляторів. Вимоги до авторизації емітентів і постачальників послуг, процедури нагляду та механізми захисту споживачів потребують розвинутої інфраструктури, кваліфікованих кадрів і значних ресурсів. Для держав з обмеженими можливостями, зокрема України, механічне запозичення такої моделі може призвести до формального виконання вимог без реального ефекту.

Технологічно нейтральний підхід передбачає зосередження на діяльності та її наслідках, а не на технологічних засобах. Це дозволяє застосовувати чинні правові норми до нових явищ шляхом їх адаптації. Однак такий підхід має обмеження: окремі характеристики блокчейн-систем (незмінність записів, псевдонімність, відсутність централізованого контролю) істотно відрізняються від традиційних фінансових механізмів [8, с. 94–96]. Унаслідок цього застосування існуючих норм без їх перегляду може бути неефективним. Наприклад, регулювання децентралізованих бірж ускладнюється відсутністю чіткого суб'єкта, до якого можна адресувати правові вимоги [9, с. 845–847].

Ризик – орієнтований підхід передбачає диференціацію регуляторного впливу залежно від рівня ризиків, які пов'язані з різними видами віртуальних

активів. Рекомендації FATF побудовані саме на цій логіці: вони зосереджуються на ризиках відмивання коштів і фінансування тероризму, залишаючи поза увагою інші аспекти регулювання [11, с. 15–18]. Критичний аналіз цього підходу свідчить про його обмеженість: фокус виключно на AML/CFT-ризиках (протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму) призводить до ігнорування питань корпоративного управління, захисту прав інвесторів і забезпечення ринкової стабільності. Таким чином, підхід FATF формує необхідну, але недостатню основу для комплексного регулювання.

Експериментальний підхід, реалізований через механізми регуляторної пісочниці, дозволяє компаніям тестувати інновації в контрольованих умовах із пом'якшеними регуляторними вимогами. Цей підхід застосовується, зокрема, у Великій Британії, Сінгапурі та ОАЕ й демонструє ефективність у досягненні балансу між розвитком інновацій і регуляторною обережністю [10, с. 260–264]. Водночас порівняльно-правовий аналіз показує, що успішність таких механізмів залежить від чітких критеріїв відбору учасників, якості моніторингу експериментів і здатності регулятора оперативно впроваджувати отримані результати у нормативну базу. В умовах України, де регуляторні органи часто мають обмежену автономію та тяжіють до формалізму, створення ефективної регуляторної пісочниці залишається складним завданням.

Аналіз наведених підходів дає підстави для висновку, що жоден із них окремо не забезпечує формування ефективної системи регулювання віртуальних активів. Інституціональний підхід може призвести до надмірної жорсткості регуляторних структур, які не встигають за технологічними змінами. Функціональний підхід стикається з труднощами класифікації гібридних активів. Технологічно нейтральний підхід має обмежену застосовність у випадках, коли технології змінюють саму природу правовідносин [2, с. 66]. Ризик-орієнтований підхід не охоплює всі

аспекти регуляторної проблематики, а експериментальний підхід може виступати лише допоміжним інструментом, але не основою системного регулювання.

Зазначені обмеження зумовлюють необхідність формування нового підходу, який поєднував би переваги різних моделей і мінімізував їх недоліки. У цьому контексті пропонується адаптивна гібридна модель правового регулювання віртуальних активів, що ґрунтується на кількох ключових принципах. По-перше, контекстуальна адаптивність – здатність системи регулювання враховувати національні особливості, інституційну спроможність і стратегічні пріоритети держави. Це передбачає не відмову від міжнародних стандартів, а їх адаптацію до конкретних умов. По-друге, градаційна пропорційність – диференціація регуляторних вимог залежно від функціональних характеристик віртуальних активів і рівня ризиків, які вони створюють для фінансової стабільності, захисту споживачів і запобігання зловживанням.

Адаптивна гібридна модель передбачає триступеневу архітектуру регулювання. Базовий рівень встановлює загальні принципи та мінімальні вимоги, що застосовуються до всіх віртуальних активів незалежно від їх функцій: дотримання AML/CFT-вимог, заборону використання для фінансування тероризму та базові стандарти розкриття інформації. Функціональний рівень передбачає диференційоване регулювання залежно від економічної ролі активу: токени, що виконують функції цінних паперів, регулюються нормами фондового ринку; токени електронних грошей – як платіжні інструменти; утилітарні токени – із мінімальним втручанням держави, зосередженим на захисті споживачів. Адаптивний рівень включає механізми регуляторної пісочниці, процедури регулярного перегляду регуляторних стандартів і можливість тимчасових винятків для нових категорій активів.

Принципова відмінність цієї моделі полягає в тому, що вона не прагне створити статичну та вичерпну систему правил, а

передбачає вбудовані механізми адаптації. Це реалізується через регулярний перегляд регуляторних підходів за участю представників індустрії та наукової спільноти, можливість оперативного оновлення підзаконних актів у відповідь на технологічні зміни, а також створення консультативних органів за участю регуляторів, бізнесу та громадянського суспільства. Такий підхід забезпечує гнучкість регулювання без втрати правової визначеності.

Застосування цієї моделі в Україні потребує врахування специфічних інституційних та економічних умов. Регуляторна компетенція у сфері віртуальних активів наразі розподіляється між Національним банком України та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Такий підхід відтворює європейську модель, однак не враховує різницю в інституційній спроможності цих органів. Національний банк України має значно більші ресурси, досвід і технічну експертизу, тоді як інший регулятор стикається з проблемами фінансування та кадрового забезпечення. Без посилення його інституційної спроможності існує ризик виникнення дисбалансу у регулюванні різних сегментів ринку.

Додатковим фактором є вплив воєнного стану та потреби повоєнної відбудови. Віртуальні активи вже відіграли важливу роль у залученні міжнародної фінансової підтримки, що підвищує їх значення як інструменту швидких транскордонних переказів. Водночас зростають ризики кібербезпеки, зокрема використання таких активів у протиправній діяльності та здійснення кібератак. Адаптивна гібридна модель дозволяє враховувати ці виклики через гнучке посилення контролю за ризиковими операціями без зміни базових принципів регулювання.

Порівняльно-правовий аналіз свідчить, що найбільш ефективні регуляторні моделі (Сінгапур, Швейцарія, Об'єднані Арабські Емірати) поєднують чіткість базових правил із гнучкістю їх застосування. Сінгапурська модель, заснована на принциповому підході, передбачає встановлення загальних стандартів із наданням регулятору дискреційних

повноважень щодо їх конкретизації залежно від обставин. У Швейцарії застосовується функціональний підхід, який доповнюється індивідуальними консультаціями регулятора для кожного нового проекту. Це забезпечує правову визначеність навіть для інноваційних моделей, що не вписуються у стандартні категорії. Об'єднані Арабські Емірати створили спеціальні регуляторні зони, зокрема Глобальний ринок Абу-Дабі та Міжнародний фінансовий центр Дубая, у межах яких діють окремі режими регулювання віртуальних активів. Такий підхід дозволяє тестувати різні моделі регулювання без поширення ризиків на всю фінансову систему держави [10, с. 274–276].

Водночас критичний аналіз показує, що успішність цих моделей значною мірою зумовлена специфічними умовами відповідних юрисдикцій: високою інституційною спроможністю регуляторів, розвиненою фінансовою інфраструктурою та наявністю кваліфікованих кадрів. Сінгапур та ОАЕ є невеликими фінансовими центрами, що дозволяє забезпечити оперативність регуляторних рішень. Швейцарія має тривалу традицію ефективного фінансового регулювання та високий рівень довіри до державних інституцій. Відтак механічне перенесення цих моделей у держави з іншими інституційними характеристиками навряд чи буде результативним.

Для України адаптивна гібридна модель має впроваджуватися з урахуванням обмеженої інституційної спроможності, необхідності поетапного розвитку регулювання та пріоритету європейської інтеграції. Це передбачає реалізацію кількох послідовних етапів. Перший етап – запровадження базового рівня регулювання (AML/CFT-вимоги, реєстрація постачальників послуг) без надмірної деталізації. Другий етап – поступове посилення інституційної спроможності регуляторів, зокрема через міжнародну технічну допомогу, навчання персоналу та створення спеціалізованих підрозділів. Третій етап – впровадження функціонального рівня регулювання з диференційованими вимогами для різних категорій активів.

Четвертий етап – формування адаптивних механізмів, включаючи регуляторні пісочниці та процедури регулярного перегляду стандартів.

Такий поетапний підхід дозволяє уникнути ситуації, коли формально прийняте законодавство не працює через відсутність ресурсів для його реалізації. Водночас це не означає відмови від високих регуляторних стандартів: базовий рівень має відповідати міжнародним вимогам, а поетапність стосується лише темпів впровадження складніших елементів. Важливо також забезпечити прозорість регуляторного процесу та участь представників ринку у формуванні правил, оскільки відсутність такого діалогу часто призводить до неефективного регулювання.

Висновки. Проведений аналіз теоретико-правових підходів до формування системи регулювання обігу віртуальних активів дозволяє сформулювати низку висновків, що мають як теоретичне, так і практичне значення.

Ключовим результатом дослідження є обґрунтування адаптивної гібридної моделі правового регулювання, яка поєднує функціональний і ризик-орієнтований підходи з механізмами адаптивного регулювання. Модель передбачає три рівні (базовий, функціональний та адаптивний) і базується на принципах контекстуальної адаптивності, градаційної пропорційності, інституційної узгодженості, технологічної нейтральності та відкритості до інновацій. На відміну від традиційних підходів, вона включає механізми постійного оновлення регуляторних стандартів відповідно до технологічних змін.

Аналіз міжнародних підходів виявляє їх обмеження. Рекомендації FATF формують основу для протидії відмиванню коштів, але не охоплюють усю сферу

регулювання. Регламент MiCA створює комплексну модель, однак вимагає високого рівня інституційної спроможності. Сінгапурська та швейцарська моделі демонструють ефективність гнучкого підходу, проте їх застосування обмежене специфікою відповідних юрисдикцій.

Застосування адаптивної гібридної моделі в Україні потребує врахування розподілу повноважень між регуляторами, обмеженої інституційної спроможності, умов воєнного стану та курсу на європейську інтеграцію. Механічне запозичення іноземних моделей без адаптації може призвести до формального, але неефективного регулювання. Натомість доцільною є поетапна стратегія, що поєднує впровадження базових стандартів із поступовим розвитком інституційної спроможності.

Науковановизнаходження полягає у концептуалізації принципу адаптивності як ключового елемента системи регулювання. Запропонована модель є цілісною теоретичною конструкцією, що забезпечує баланс між гнучкістю регулювання та правовою визначеністю. Її практичне значення полягає у можливості застосування в умовах обмежених ресурсів і поступової імплементації складних регуляторних стандартів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з деталізацією запропонованої моделі, зокрема розробкою критеріїв класифікації віртуальних активів, механізмів координації між регуляторами, процедур функціонування регуляторних пісочниць та індикаторів оцінки інституційної спроможності. Окремого дослідження потребують питання регулювання децентралізованих фінансів, де традиційні підходи стикаються з відсутністю чітко визначеного суб'єкта регулювання.

Література:

1. Майданик Р. А. Криптовалюта: проблеми правового регулювання. Актуальні проблеми приватного права: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 96-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (м. Харків, 14 лют. 2018 р.). Харків: Право, 2018. С. 11–15.
2. Баранов О. А. Інтернет речей і блокчейн: передумови конвергенції технологій та правового регулювання. *Інформація і право*. 2018. № 1 (24). С. 60–71.
3. Грудницький В. М. Правове регулювання обігу віртуальних (цифрових) активів в Україні. *Київський часопис права*. 2023. № 2. С. 43–49. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.2.6> (дата звернення: 10.04.2026).

4. Тимченко Л. М., Хмеленко К. М. Загальна характеристика криптовалюти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-12/80> (дата звернення: 10.04.2026).
5. Воеводіна Г. І. Гармонізація правового регулювання ринку криптоактивів України з правом ЄС: понятійно-категорійний та класифікаційний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Вип. 89. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.4.15> (дата звернення: 10.04.2026).
6. Мухін В. Перспективи та виклики впровадження регулювання ринків криптоактивів (MiCA) в Україні. *Право та інновації*. 2025. № 1 (49). DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-1\(49\)-15](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-1(49)-15) (дата звернення: 10.04.2026).
7. Самсін Р. І. Еволюція термінів «криптовалюта», «віртуальні активи» та «криптоактиви» у сучасній правовій площині. *Київський часопис права*. 2024. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2024.2.31> (дата звернення: 10.04.2026).
8. De Filippi P., Wright A. Блокчейн і право: правило коду. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2018. 312 с.
9. Walch A. Блокчейн Bitcoin як інфраструктура фінансового ринку: розгляд операційного ризику. *N.Y.U. Journal of Legislation and Public Policy*. 2015. Vol. 18. P. 837–893.
10. Brummer C., Yadav Y. Фінтех і інноваційна трилема. *Georgetown Law Journal*. 2019. Vol. 107. P. 235–307.
11. Financial Action Task Force. Оновлені настанови щодо ризик-орієнтованого підходу до віртуальних активів та постачальників послуг у сфері віртуальних активів. Paris: FATF, 2021. 102 p. URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Guidance-rba-virtual-assets-2021.html> (дата звернення: 10.04.2026).
12. Регламент (ЄС) 2023/1114 Європейського парламенту і Ради від 31 травня 2023 року про ринки криптоактивів (MiCA). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023R1114> (дата звернення: 10.04.2026).
13. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 р. № 2074-IX. *Голос України*. 2022. № 45. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20> (дата звернення: 10.04.2026).

References:

1. Maidanyk R. A. Kryptovaliuta: problemy pravovoho rehulivannia. Aktualni problemy pryvatnoho prava: materialy nauk.-prakt. konf., prysviach. 96-y richnytsi z dnia narodzh. V. P. Maslova (Kharkiv, 14 liutoho 2018 roku). Kharkiv: Pravo, 2018. S. 11–15.
2. Baranov O. A. Internet rechey i blokchein: peredumovy konverhentsii tekhnolohii ta pravovoho rehulivannia. *Informatsiia i pravo*. 2018. № 1 (24). S. 60–71.
3. Hrudnytskyi V. M. Pravove rehulivannia obihu virtualnykh (tsyfrovyykh) aktyviv v Ukraini. *Kyivskiy chasopys prava*. 2023. № 2. S. 43–49. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.2.6>
4. Tymchenko L. M., Khmelenko K. M. Zahalna kharakterystyka kryptovaliuty. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2022. № 12. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-12/80>
5. Voievodina H. I. Harmonizatsiia pravovoho rehulivannia rynku kryptoaktyviv Ukrainy z pravom YeS: poniatiino-katehoriinyi ta klasyfikatsiinyi aspekt. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Pravo*. 2025. Vyp. 89. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.4.15>
6. Mukhin V. Perspektyvy ta vyklyky vprovadzhennia rehulivannia ryнкiv kryptoaktyviv (MiCA) v Ukraini. *Pravo ta innovatsii*. 2025. № 1 (49). DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-1\(49\)-15](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-1(49)-15)
7. Samsin R. I. Evoliutsiia terminiv «kryptovaliuta», «virtualni aktyvy» ta «kryptoaktyvy» u suchasniy pravovii ploshchyni. *Kyivskiy chasopys prava*. 2024. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2024.2.31>
8. De Filippi P., Wright A. Блокчейн і право: правыло коду. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2018. 312 с.
9. Walch A. Блокчейн Bitcoin yak infrastruktura finansovoho rynku: rozghliad operatsiinoho ryzyku. *N.Y.U. Journal of Legislation and Public Policy*. 2015. Vol. 18. P. 837–893.
10. Brummer C., Yadav Y. Fintekh i innovatsiina trylema. *Georgetown Law Journal*. 2019. Vol. 107. P. 235–307.
11. Financial Action Task Force. Onovleni nastanovy shchodo ryzyk-oriientovanoho pidkhodu do virtualnykh aktyviv ta postachalnykiv posluh u sferi virtualnykh aktyviv. Paris: FATF, 2021. 102 p. URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Guidance-rba-virtual-assets-2021.html> (date of access: 10.04.2026).
12. Rehlament (YeS) 2023/1114 Yevropeiskoho parlamentu i Rady vid 31 travnia 2023 roku pro rynku kryptoaktyviv (MiCA). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023R1114> (date of access: 10.04.2026).
13. Pro virtualni aktyvy : Zakon Ukrainy vid 17 liutoho 2022 roku № 2074-IX. *Holos Ukrainy*. 2022. № 45. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20> (data zvernennia: 10.04.2026).

Стаття надійшла до друку 14 квітня 2026 року